

- Всеукраїнська асоціація індологів; Посольство Республіки Індія в Україні. К., 2018. С. 67-69.
8. Грицай С. М. П. Г. Ріттер і українська школа індології (до 145-ліття з дня народження). *Індія: давнина і сучасність*: збірник наукових праць. Вип. II. К.: Інститут всесвітньої історії НАН України, 2017. С. 47-73.
9. Грицай С. М. Павло Григорович Ріттер – фундатор української національної індології. Біобібліографічний покажчик творчої спадщини вченого та літератури про нього. *Рідний край*, 2010. № 2. С. 236-247.
10. Донець В. Феномен "Я" у східних філософських концепціях. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. № 27. 2010. С. 68-73.
11. Завгородній Ю. Ю. *Рецепція індійської філософії в Україні. Лінія Вед (1840-1930-ті рр.)*: монографія. К., Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2013. 412 с.
12. Заздарнов А.П. Менталітет – світосприйняття – духовність. *Нова парадигма*, 2001. Вип.22. С.5-13.

Синенький Дмитро Володимирович
(м. Кременець, Україна)
Тимків Олена Степанівна,
(м. Кременець, Україна)

DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-3.10>

УДК 378.016:745/749

Педагогічні умови формування відчуття форми, кольору, простору під час виконання здобувачами робіт з живопису та плерерних робіт

Актуальність даної теми історично обґрунтована та засвідчена працями багатьох митців. Засвідчують її і сучасні педагоги, вбачаючи в ній безліч позитивних факторів, аспектів. А саме активний розвиток художніх здібностей та художнього самовираження, образного сприйняття натури здобувачами, стимулювання творчого мислення.

Живопис на плерері – це один з найцікавіших та найпоширеніших методів у мистецтві, який виникає наприкінці XVII століття. Плерер (від фр. en plein air – "на відкритому повітрі") – у живописі термін, який позначає передачу в картині всього багатства змін кольору, зумовлених дією сонячного світла й атмосфери [5].

Він дозволяє митцям працювати на відкритому повітрі, передавати натуральне освітлення, кольори, форми природи та розвивати свої художні навички. Початки живопису на плерері відслідковуються ще у творчості

французьких імпресіоністів, які активно використовували цей метод для передачі світлових та колірних ефектів. Основою для їхньої роботи стали відкриті пейзажі, міські краєвиди та сцени з повсякденного життя. Завдяки роботі на пленері художники могли спостерігати за зміною природних умов, вибирати найкращий ракурс для зображення, а також відтворювати неповторну атмосферу моменту. Відомо, що пленерні замальовки і етюди були основою в підготовці художників XVII ст. таких як К. Лорен, Т. Гейнсборо. Значний внесок у розвиток пленерного живопису зробили французькі художники-імпресіоністи XIX ст. зокрема А. Сіслей, К. Моне, О. Ренуар та інші, які зосереджували увагу на передачі швидкоплинного враження сприйнятого ними середовища, його повітряного простору. Відомі роботи українських художників пейзажистів М. Пимоненка, М. Самокиша, О. Мурашка слугують прикладом важливості роботи з натури на пленері, де митець, маючи натурний матеріал, може постійно вдосконалюватись, розвиватись, передавати найтонші відношення кольору, світла, простору у живописі.

Відома сучасна художниця – живописець Лоза Наталія, заслужений художник України, член НСХУ (2018), відверто можна сказати, не уявляє своє творче життя без натури "природи", практично всі її твори виконані на пленері. Переважають міські пейзажі та багато сонячних натюрмортів з квітами, але всі вони яскраво свідчать про неповторність, багатогранність пленерного живопису. У своїх висловлюваннях художниця часто підкреслює важливість роботи саме на пленері, адже під час такої роботи краще видно колір, фактуру, форму, простір [6]. І хоча багато хто з сучасників, підпадаючи під вплив західного мистецтва схиляється до абстракціонізму та інших нереалістичних напрямків, все ж таки залишається ще багато талановитих майстрів, які віддають перевагу роботі з натури. Тому, підтримуючи мистецькі традиції, усіма методами впливають та самі організують і проводять дитячі, юнацькі та інші художні пленери.

Увесь процес довгої плідної аудиторної праці, коли йде напрацювання основних, базових навичок та прийомів, трансформуючись у пленерному живописі, набуває сили, активізується під впливом зміни середовища з закритого аудиторного на відкрите повітря. Будь то зима, осінь, літо чи весна, при відповідних погодних умовах робота на пленері, під керівництвом педагога-фахівця дає волю творчим відчуттям здобувачів, активізує набуті навички та мотивує до пізнання й аналізу нового.

Під час роботи на пленері сучасний педагог повинен бути готовим допомагати учням розвивати їхні вміння у галузі мистецтва, сприяти розвитку їхнього творчого потенціалу та розумінню основних принципів живопису.

Важливо стимулювати учнів до самовираження та пошуку власного стилю, а також надихати їх на постійне самовдосконалення.

На практиці студенти вчаться працювати самостійно. Самостійна робота у значній мірі розвиває творчу ініціативу, активність і самостійність художньо-образного мислення. Від того, як підготовлений студент до самостійної роботи, як він вчиться вирішувати складні завдання по оволодінню зображувальними засобами, залежить успіх навчання і формування його як професіонала.

Розглядаючи послідовність роботи на пленері, на першому етапі здобувачам варто проаналізувати об'єкт, який вони малюють. Ретельно дослідити його форму, тон, колорит і простір, спостерігаючи за світлом і тінями, та як вони впливають на форму предмета. Не слід забувати і про використання балансу, ритму, пропорцій та інших факторів, що впливають на композицію. Корисним буде виконання швидких ескізів для того, щоб зафіксувати перші враження від об'єкта. Це допоможе краще сприймати тон, колорит і простір. При цьому можна проекспериментувати з різними техніками: робота від плями, тонування, розмиття тощо. Пробувати відтворити об'єкт з різних ракурсів і в різних світлових умовах. Як вже згадувалось, бажано обмежувати час на один етюд, щоб навчитися виявляти основне, відповідно до поставлених задач, не заціклюватись на зайвих дрібницях. Це характерно в роботі з етюдами на стан природи, коли треба зафіксувати ніжний схід сонця, контрастний виразний його захід, або похмуру погоду.

Робота в команді і за підтримки викладача на пленері є необхідною, бо в такому режимі роботи, як і в будь-якому навчанні без помилок і невдач не обійтись. А керівник вчасно, звернувши увагу, допомагає виправити, або ще раз пояснити незрозумілий момент. А до помилок треба бути готовим, і настрої перед пленером і під час нього має бути позитивним. В процесі роботи здобувачам цікаво спілкуватися, аналізувати свої та чужі помилки, давати один одному корисні поради. Аналіз робіт одногрупників допомагає здобувачу швидше опанувати навчальний матеріал. Тому що пленер – це така зміна робочого середовища, під час якої частково змінюється і тактика роботи, і атмосфера взаємовідносин у колективі.

Також корисно проводити майстер-класи по роботі з різними матеріалами, аналізувати результати і обговорювати їх.

Програмою пленерної практики передбачено використання різноманітних технік та матеріалів. Які, в свою чергу, мають суттєвий вплив на виявлення головного у композиції, можливість краще або реалістичніше передати фактуру зображуваних об'єктів, стану природи чи погодних умов. При цьому можливе використання таких художніх технік та матеріалів як

акварель, акрил, пастель, гуаш, олійний живопис, туш, соус, а також використання комбінованих технік.

Широкого використання набула техніка комбінації художніх матеріалів, (змішана техніка). З'являється можливість спробувати щось нове, поекспериментувати, поєднуючи декілька технік у роботі, щоб надати більшої виразності, неповторності. При такому підході розвиваються творча уява та удосконалюються технічні навички здобувача.

Важливим аспектом під час проходження пленерної практики є перегляд та аналіз пленерних робіт відомих та сучасних майстрів, кращих зразків студентських робіт. Це впливає на збагачення досвіду здобувача, розуміння методів і прийомів роботи, формування візуального ряду, оскільки серед вже існуючих творів, виконаних художниками у різних техніках, існує багато виразних, цікавих за змістом і неповторних робіт, в яких автор майстерно передає багатогранність навколишнього світу, яскраво відображує стан природи, природні явища та їх вплив на важливі об'єкти у композиції.

Відповідно, можна зазначити, що робота на пленері – це не лише творчий процес, але й важливий етап у становленні та професійному зростанні здобувача. Тому педагоги повинні активно й систематично використовувати цей метод навчання як важливий етап для розвитку і оптимізації творчої діяльності здобувача, вдосконалення його технічних навичок. Виховання уваги та спостережливості допоможе побачити виразніше й оцінити красу оточуючої нас природи, навчить розрізняти головне й другорядне, виявляти й передавати цікаві моменти, характерні риси зображуваного.

Узагальнюючи зазначимо, що педагогічні умови для формування відчуття форми, тону, кольору та простору у живописних та пленерних роботах полягають у стимулюванні та підтримці інтересу студентів до мистецтва, наданні можливостей для експериментування та самовираження, організації практичних занять з вивчення різних художніх технік та прийомів. При цьому важливо, щоб педагог був креативним, вдумливим та позитивно налаштованим, щоб надихати здобувачів на нові досягнення та допомагати їм розвивати свої таланти у галузі мистецтва. Також необхідно приділяти увагу технологіям і методикам проведення пленеру, за допомогою яких формується універсальний підхід у володінні матеріалами і розширюються межі сприймання мистецтва.

Пленерний живопис завжди залишатиметься основою основ, фундаментом академізму (академічного живопису), змістовною базою у навчанні молодих спеціалістів.

Література:

1. Вікіпедія. Джерело доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80> (дата звернення: 3.04.2024).
2. Коваленко Є. В. Характеристика основних естетичних параметрів імпресіоністичної техніки у пленерному живописі. *Гілея: науковий вісник: збірник наукови праць*. Київ., 2014. Вип. 86. С. 253-256.
3. Лоза Н. Інтерв'ю. Джерело доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=pwjxyvTGLeg> (дата звернення: 05.04.2024).
4. Сухенко В. Літня практика з рисунка на факультеті образотворчого мистецтва (I курс). *Українська академія мистецтва*. Київ, 2004. Вип. 11. С. 153-162.
5. Черватюк В. О. Методичні рекомендації з пленерного живопису для молодих художників. *Українська академія мистецтва*. Київ., 2013. Вип. 21. С. 44-51.
6. Черватюк В. О. Пленерний живопис – невід'ємна складова художньої освіти. *Мистецька освіта*. Київ., 2010. С. 403-409.

*Колубаєв Олег Леонідович
(м. Івано-Франківськ, Україна)*

DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-3.11>

УДК 378:373.091.12.011.3-051

Актуалізація формування морально-духовного світогляду у майбутніх вчителів музичного мистецтва

В період морально-духовного занепаду в час жахливої війни проблема якісної фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва набуває особливого значення. Сучасні перетворення музично-педагогічної освіти пов'язані з впровадженням інноваційних концепцій та спрямовані на інтеграцію до європейського освітнього простору, що вимагає актуалізації завдань розвитку морально-духовного світогляду майбутніх педагогів-музикантів, як взірців для наслідування підростаючим поколінням.

Як наслідок переживання українським суспільством соціальних потрясінь сьогодення, спостерігаємо певне обмеження у процесах соціалізації та суспільного життя студентства. Впродовж першого року вторгнення росії в Україну та попередньою досить тривалою дистанційною формою навчання в період пандемії COVID-19, що суттєво обмежувала ефективність виховної складової, значно зменшилась соціальна активність студентів. Відсутність